

HET LUSTRUMJAAR 1947-1948

REDE

UITGESPROKEN OP DE 20^{STE} SEPTEMBER 1948
BIJ DE OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT
DER LANDBOUWHOGESCHOOL

DOOR

DR JAN SMIT



H. VEENMAN & ZONEN - WAGENINGEN

*Mijne Heren Curatoren dezer Hogeschool,
Dames en Heren Hoogleraren, Lectors, Docenten,
Assistenten en Studenten
en voorts gij allen die deze plechtige bijeenkomst de
eer van Uw tegenwoordigheid hebt waardig gekeurd,*

Dames en Heren,

Wel zelden heeft een aftredende Rector een academisch jaar mogen afsluiten, dat zo vol met feestelijke gebeurtenissen was als dat, hetwelk ik thans voor U mag herdenken. Immers niet slechts viel daarin de viering van het 6e Lustrum der Landbouwhogeschool, maar ook het Wageningsch Studentencorps, de Wageningse Vrouwelijke Studentenvereniging en de Studenten Roeivereniging Argo vierden een lustrumfeest. En de herinnering aan die deels waardige en ingetogen, deels daverende vieringen was nog nauwelijks verbleekt, toen een feest van nationale betekenis onze belangstelling vroeg en onze warmste gevoelens wekte, nl. de troonsbestijging van H. K. H. Prinses Juliana op 6 September j.l. Iemand die, als ik, toen nog kwajongen, de plechtigheid van de troonsbestijging door Koningin Wilhelmina op de Dam te Amsterdam in 1898 meebeleefde en die thans, 50 jaar later als Uw Rector, in de Nieuwe Kerk aanwezig was bij de inhuldiging van Koningin Juliana, zag daarmee een halve eeuw Nederlandse geschiedenis aan zijn geestesoog voorbij trekken, zo rijk aan bijzondere gebeurtenissen als wel weinige andere tijdperken van die omvang. De herdenking van dit 50-jarige tijdperk is met iets van dezelfde weemoed getint als waarmee wij in de eerste dagen van deze maand de troonsafstand van Koningin Wilhelmina ietwat smartelijk maar ook berustend meebeleefden, in het besef dat iemand, die aan ons Nederland gedurende een zo lange en zware tijd als hoogste dienaar van de Staat haar beste krachten gaf, op onze onvergankelijke dankbaarheid aanspraak mag maken en als weinige onzer, na zoveel jaren arbeid van de hoogste orde, de rust zo dubbel en dwars verdiend heeft. Naast onze diepgevoelde dank aan Koningin Wilhelmina en onze innige wens voor een lange en gelukkige levensavond moge hier een woord van hartelijk welkom gesproken worden, nu Koningin Juliana de zware last van Haar Koninklijke Moeder heeft overgenomen. Wel zelden zal een jonge vorstin op zo hartveroverende wijze haar taak aanvaard en tegelijk met een simpel maar diep menselijk woord heel haar volk voor altijd aan zich verbonden hebben.

Aan het gewicht van deze last draagt de Landbouwhogeschool slechts weinig bij, maar juist dit feit is misschien geschikt tot de vervulling van onze wens, dat wij ons ook in het komende tijdperk in Koninklijke

belangstelling zullen mogen verheugen. Het bezoek, dat Z. K. H. Prins Bernhard onlangs aan onze Hogeschool bracht, zie ik gaarne als een goede belofte in die richting.

Op dit historische ogenblik, nu aan het hoofd van de Staat de Jeugd opnieuw haar plaats inneemt, moge ook dezerzijds de wens worden uitgesproken, dat het beginnende nieuwe tijdperk eveneens het stempel der Jeugd moge dragen: het stempel van frisse kracht, die nodige vernieuwing niet schuwet, die de taal van het hart verstaat zonder die der bezonnen rede te misachten. Het is een dergelijke geesteshouding, die onze verscheurde wereld, die ook Nederland, die ook onze Hogeschool nodig heeft.

Ik meen te mogen constateren, dat op menig punt deze vernieuwing zich reeds bij deze laatste heeft aangekondigd. Met de ingang van het juist geëindigde studiejaar werden wij verblijd met de benoeming van een nieuw Curatorium, in de plaats tredende van het College van Herstel, dat op zo lofwaardige wijze de belangen van onze Hogeschool gedurende de eerste jaren na de bevrijding heeft behartigd. Dat het voorzitterschap van het nieuwe college in de bekwame handen van Dr D. S. HUIZINGA bleef, die deze functie ook in het college van Herstel bekleedde, heeft allerwege grote voldoening gegeven. Wij hebben ook de overige leden van het Curatorium, de heren Mr W. G. F. JONGEJAN, Mr J. KLAASESZ, Jhr. Mr J. TH. M. SMITS VAN OYEN en Mr W. F. F. BARON VAN VERSCHUER, met goede verwachting begroet. Dat Dr BOONSTRA voorlopig met de functie van Secretaris bekleed bleef, draagt de mogelijkheid van een verandering in de bezetting van deze post in zich, waarover nog geen beslissing is gevallen.

Vernieuwing ook in het Docentencorps. De onverbidde tijd eist dit op tweeërlei wijze: door overlijden van de betrokkene of door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Aan het eerste werden wij herinnerd, toen op 28 Maart Prof. A. TE WECHEL plotseling overleed. Zijn beminnelijke persoonlijkheid was zodanig met Wageningen en de Hogeschool vergroeid, dat zijn heengaan een smartelijke wond achterliet. Zijn vele vrienden zullen hem niet licht vergeten. De landbouwkundige J. H. JAPING geeft tijdelijk zijn onderwijs. Wij hopen op spoedige vervulling van deze vacature, waarvoor reeds een voorstel is gedaan.

Met ingang van 15 Juli werd aan de hoogleraar in de Tropische Landbouwplantenteelt, collega J. E. VAN DER STOK op zijn verzoek eervol ontslag verleend, terwijl ook collega SPRENGER reeds vóór de 70-jarige leeftijd zijn werk aan jongere handen meende te moeten toevertrouwen, maar tot onze voldoening nog belast bleef met het onderwijs in de fruitteelt. Ook deze beide zijn wij dankbaar voor jarenlange zegenrijke arbeid. Ook zij laten ledige plekken achter, zo goed mogelijk gevuld, doordat de lector Dr C. COOLHAAS het werk van Prof. v. D. STOK waarneemt, terwijl Dr S. J. WELLENSIEK, reeds begiftigd met de persoon-

lijke titel van Professor, thans de volle taak van Prof. SPRENGER heeft overgenomen, behalve de fruitteelt.

Minder gemakkelijk bleek het voor onze collega M. F. VISSER om afscheid van zijn functie te nemen. Kon men op het uiterlijk afgaande al van mening zijn, dat deze jeugdige grijsaard dan zeker nog geen zeven kruisjes draagt, de waarheid gebiedt te zeggen, dat hij dit gewicht al enige jaren torst, doch dat men er niet in geslaagd is een vervanger te vinden, die het geheel van de last kan overnemen, die collega VISSER zo lang en met zoveel zwier heeft gedragen. Een oplossing is daarin gevonden, dat een hergroepering der vakken is teweeggebracht, waarbij Ir F. HELLINGA tot hoogleraar in de cultuurtechniek werd benoemd en collega VISSER de rest van de taak onder zich houdt tot, naar wij verwachten spoedig, een opvolger zal zijn benoemd.

Prof. Dr G. HOUTZAGERS hebben wij mogen begroeten als opvolger van Prof. JAGER GERLINGS, die aan het begin van de cursus de dienst met pensioen verliet. Onze dank aan onze oud-collega vergezelt onze wensen voor een gelukkige levensavond.

De lector Dr R. VERSCHUUR bleef in functie, tot door de benoeming van Dr A. PH. WEBER tot hoogleraar in de technologie het aan hem verleende eervolle ontslag kon ingaan. Eervol ontslag ontving ook de buitengewoon hoogleraar Prof. Dr J. J. VAN LOGHEM, voor wiens opvolger reeds een voordracht bij Curatoren is ingediend.

Iets anders ligt de toestand bij Prof. Ir J. HUDIG, die tot de datum van zijn aftreden eervol ontheven werd van zijn leeropdracht, om in de gelegenheid te zijn tot het verwerken van jarenlang verzamelde studiegegevens. De lector Dr A. C. SCHUFFELEN is tijdelijk met de volledige waarneming van het onderwijs in de Landbouwscheikunde belast. Wij wensen collega HUDIG, aan wie de vaderlandse landbouwscheikunde zo veel te danken heeft, nog vele rustige jaren toe, vrij van de drukkende zorgen, die hem de laatste tijd hebben gekweld.

Met het oog op de instelling van een studierichting voor tuin- en landschapsarchitectuur werd tot buitengewoon hoogleraar in de bouwkunde en stedebouw benoemd de heer WIEGER BRUIN. Aan Jhr Dr J. S. WITSEN ELIAS, aan Ir A. F. VLAG en Dr Ir A. L. S. BÄR werden leeropdrachten verstrekt, respectievelijk in de kunstgeschiedenis, de bloembollenteelt en de cultuur van het suikerriet.

De staf der docenten onderging verder nog uitbreiding door verschillende deskundigen te belasten met het onderwijs in moderne talen, nl. Frans, Engels, Spaans, Portugees en Russisch. Moge het onderwijs in de eerstgenoemde beide talen verklaarbaar zijn, doordat het grootste deel der studenten in deze talen onvoldoende bedreven blijkt, wat trouwens evenzeer, en in soms ontstellende mate, voor hun moedertaal geldt, de wens tot betere kennis der overige drie talen spruit voort uit de overtuiging, dat de ingenieur van morgen beter dan die van gisteren en heden voorbereid moet worden voor een werkkring buiten Nederland. Immers wij zien de tijd komen, dat de toenemende industriali-

sering van Nederland vele landbouwkundige ingenieurs buiten onze grenzen drijven zal, vooral naar Zuid-Amerika. Kennis van de daar gesproken talen zal hen naar wij hopen steun verlenen bij het vinden van een nuttige werkkring. Opvallend is de animo voor het leren van Russisch, waarschijnlijk ingegeven door de wens, de litteratuur van dat land te leren kennen.

Nog op een ander gebied zal het docerende personeel binnenkort uitbreiding ondergaan en wel in de economische studierichtingen. De Regering heeft zich nl. verenigd met het voorstel van de Senaat om door het benoemen van enige onderwijskrachten de afdeling voor de economische richtingen uit te breiden en aldus gelegenheid te geven tot verbreding en verdieping dezer studie. Voorstellen voor deze benoemingen zijn in bewerking. Er bestaan echter nog meer vacatures, die binnenkort zullen moeten worden vervuld.

Hoe verheugend het vooruitzicht op een zo nodige uitbreiding van het docerende personeel ook zijn mag en hoezeer wij ons gelukkig prijzen dat op deze wijze bestaande lacunes in het onderricht te Wageningen worden weggenomen, deze benoemingen zullen één vraagstuk nog meer acuut maken dan het nu reeds is en dat is het probleem van de huisvesting in deze gemeente. De oorlog heeft veel vernield wat nog niet kon worden opgebouwd, de normale bouw staat reeds lang bijna geheel stil en zo is een woningtekort ontstaan, waartegen het Gemeentebestuur vrijwel machteloos staat en dat een domper dreigt te zetten op onze vreugde over de door de Regering toegestane uitbreiding van ons docentencorps. Immers wat baat ons het benoemen van nieuwe leerkrachten, wat baat ons hun enthousiasme om hier aan de slag te gaan, als die werklust geschaad, ja geknot dreigt te worden, doordat ze hier geen woning kunnen vinden?

Wij vragen dringend aan de provinciale toewijzingscommissie voor het bouwvolume, om, ten bate van de zo zwaar getroffen gemeente Wageningen en de naar de zo nodige verbetering van het landbouwonderwijs strevende Landbouwhogeschool, meer bouwvolume ter beschikking van de gemeente te stellen. Verder zal de vestiging van direct of indirect met de Landbouwhogeschool in verband staande instellingen eveneens bouwvolume vragen.

Ook in de studentenwereld heerst woningtekort en velen moeten zich behelpen met een enkel, onvoldoende verwarmd, vertrekje of elders hun woonplaats zoeken. Het is dan ook geen wonder, dat het stichten van een groot woongebouw voor studenten telkens weer aan de orde komt, waar ook de gezelligheid en het directe contact, dat samenwonen biedt, van voordeel zouden zijn. Daarom moge wel vermeld worden, dat door de Vereniging „de Poorters” te Amsterdam thans een prijsvraag is uitgeschreven voor een studentenhuis, te bouwen op het voormalige buitengoed Belmonte, waarmee alweer een stapje gezet is op de zonder twijfel lange weg naar de vervulling van deze wensen.

Voor ik afstap van het onderwerp personeel moge nog worden herinnerd aan het heugelijke feit dat collega BROUWER benoemd werd tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw, terwijl de docent Ir H. G. A. LEIGNES BAKHOVEN de onderscheiding te beurt viel van een benoeming tot Chevalier du Mérite Agricole. Een woord van hartelijke gelukwens voeg ik hier gaarne aan toe.

Met de uitbreiding van ons docentencorps in nauw verband staat een groot werk, dat in deze cursus werd aangevat: de herziening van het studieplan. Ze was reeds lang in overweging maar de verwachte uitbreiding van de economische studierichtingen heeft hier stimulerend gewerkt. Immers men zag in, dat deze vernieuwing noodzakelijkerwijs een algemene revisie van het ongeveer twintig jaar oude studieplan moest meebrengen. En zo toog een commissie uit de Senaat, onder voorzitterschap van collega REINDERS, aan het werk om van alle wensen kennis te nemen en deze zo goed mogelijk te coördineren. Een fantastische hoeveelheid werk is door deze commissie verzet, waarbij de grondige besprekingen met vrijwel alle terzake kundigen in den lande, van Secretaris-generaal tot student, door hun nieuwheid opvielen. En toen op grond daarvan het veranderde programma in ontwerp gereed was gekomen, heeft de Senaat er een vergadering van niet minder dan 14 uur aan gewijd om het na het aanbrengen van vele wijzigingen vast te stellen, in de stellige verwachting, dat nog ongetelde veranderingen nodig zullen zijn en nog zeer veel water door de Rijn zal vloeien, vóór het nieuwe programma zijn definitieve vorm zal hebben gekregen. Wij brengen een eresaluut aan de commissie, maar vooral aan haar onvermoeibare voorzitter, en haar bergen werk verzetende secretaris, Prof. WELLENSIEK, voor hun heldhaftige pogingen om alles klaar te krijgen in de termijn, die door een hardvochtig en onvermurwbaar Rector voor de voltooiing was gesteld. Het heeft zeker niet aan hen gelegen dat hogere instanties zich nog niet door deze rijstebrijberg hebben kunnen heeneten en het oude programma dus ook in de aanstaande cursus van kracht blijft, maar wij blijven hopen, dat de tijd voor nader overleg en uiteindelijke vaststelling niet ver meer zijn zal. Het is daarbij te betreuren, dat nog steeds niet het rapport van de Staatscommissie tot herziening van het Hoger Onderwijs gepubliceerd is.

Min of meer met deze veranderingen in het leerplan samenhangend werd het vraagstuk van de gebouwen der Hogeschool nader bekeken. Te lang hebben vele afdelingen gezocht onder een onvoldoende huisvesting, te lang is men bezig geweest met incidentele voorzieningen, zonder vast plan. En nu bovendien door de oorlog zulke verwoestingen zijn aangericht, lijkt het ogenblik aangebroken om alle wensen dienaangaande in een groot bouwplan samen te vatten. Bij een levend en groeiend organisme als de Landbouwhogeschool is het nuttig en nodig in de toekomst te zien, hoe onzeker die ook zijn mag en onze wensen te formuleren, ook al weten wij, dat die misschien eerst na

lange tijd en niet geheel onveranderd zullen worden vervuld. En zo heeft zich dan de bouwcommissie uit de Senaat aan de arbeid gezet om een groot project te maken van de „Landbouwhogeschool in de toekomst”. Het zal langs lijnen van geleidelijkheid zijn, dat wij de verwezenlijking daarvan zullen zien, maar waar reeds op de Rijksbegrotingen voor de eerstvolgende jaren belangrijke bedragen voor de bouw van laboratoria en aankoop of onteigening van de daarvoor nodige terreinen zijn en zullen worden uitgetrokken, mag men de hoop koesteren, dat het goede begin, dat het halve werk heet, spoedig zal worden gemaakt. Dat voor sommige dezer voorzieningen langer wachten onaanvaardbaar zou zijn behoeft nauwelijks meer gezegd te worden. Het laboratorium voor Landbouwscheikunde werd geheel verwoest en komt allereerst voor vervanging in aanmerking, dat voor Landmeten heeft thans bij gebrek aan eigen huis de gastvrijheid van Prof. HONING moeten inroepen, dat voor dierphysiologie, aangaande de vernieuwing waarvan reeds meer dan twintig jaar geleden aan wijlen Prof. GRIJNS beloften gedaan zijn, die samenhangen met de groeiende betekenis van dit vak, wacht nog steeds op inlossing daarvan. Het laboratorium voor Landbouwplantenteelt heeft een zodanig gebrek aan proefterreinen, dat de studenten naar elders gedirigeerd moeten worden om hun praktische studie naar behoren te kunnen waarnemen. Het voormalige gebouw van Landbouwscheikunde, welk leervak in het kader van het grote bouwplan een waardiger onderkomen zal krijgen, gaf gelegenheid om door een tijdelijke restauratie een behuizing te vormen voor de verschillende afdelingen van landhuishoudkunde, economie en sociale wetenschappen, die thans op verschillende plaatsen gastvrijheid genieten, maar waarvan de samenwoning voordelen zal geven. Dit tijdelijke gebouw is onlangs in gebruik genomen. De voorlopige huisvesting in het hoofdgebouw, die voor Landbouwscheikunde aanvaard moest worden, biedt slechts enige bevrediging als men geloven mag in een spoedige overbrenging naar een eigen, volwaardig gebouw, zoals dat in het lijstje van uiterste urgentie in het grote bouwplan is opgenomen. Dit grote en ietwat gedurfde plan heeft thans het Senaatsbureau verlaten en wij blijven zijn pelgrimstocht langs de vele „instanties” met spanning en niet zonder verklaarbaar en vergefelijk ongeduld volgen.

Maar, dames en heren, de fata onzer Hogeschool vermelden ook nog meer verheugende dingen, waarover een enkel plezierig gestemd woord mag worden gezegd. Ik noemde het 6e Lustrum der Hogeschool reeds. Het had ditmaal de bijzondere betekenis, dat het ook de viering van het 25-jarig bestaan inhield, dat 5 jaar geleden slechts met in stilte opeengeklemd kaken kon worden herdacht. En deze 30-jarige herdenking kreeg nog extra betekenis doordat de Senaat een drietal ere-doctoraten heeft willen verlenen, nl. aan de heren Sir JOHN BOYD ORR, Directeur Generaal der F.A.O., aan Ir S. L. LOUWES, die zich voor de voedselvoorziening hier te lande grote verdiensten verworven heeft en aan Ir

S. SMEDING, aan wiens belangrijke werk in de Zuiderzeepolders Nederland zoveel verschuldigd is. Viel het te betreuren, dat eerstgenoemde door een belangrijke vergadering der internationale organisatie niet aanwezig kon zijn, de beide andere ere-doctoren kwamen zelf hun onderscheiding in ontvangst nemen en, samen met Sir JOHN's plaatsvervanger, de zaakgelastigde Mr GAGE, zetten zij luister bij aan dit deel der lustrumviering, waarbij wij ook de komst van Zijne Excellentie de Minister van Landbouw en van verscheidene zijner naaste medewerkers op hoge prijs stelden. Het Lustrumcomité, waarvan Prof. BAKKER de drijvende en veel geplaagde kracht was, deed deze plechtigheid volgen door een zeer geslaagde maaltijd op de sociëteit Ceres, waarvan de verzorging bij de Commissie tot Bestuur der Sociëteit in voortreffelijke handen was en waar vele wijze en misschien evenveel niet geheel wijze woorden werden gesproken, die de voortreffelijke stemming tekenden.

Nog op een ander punt heb ik dankbaar de medewerking van onze studenten aan het lustrum te gedenken en dat is de door hen georganiseerde en aan de Hogeschool aangeboden leergang „De functie van de landbouw in de maatschappij”, een reeks van voordrachten door een groot aantal deskundigen op dit gebied, die veel waardering vonden. En dan waren er vele feestelijkheden met als luisterrijk slot de voortreffelijke toneelvoorstelling door de W.S.T.V. van Anderson's toneelstuk *Joan of Lorraine*, een nieuwe schakel in de keten van uitstekende prestaties door deze vereniging, waarbij de vertolking van de titelrol door Mej. FROGER als uitzonderlijke prestatie opviel.

Voorwaar, de studenten hebben aan dit zo geslaagde lustrum voortreffelijke bijdragen geleverd, waarvoor wij hen oprecht dankbaar zijn.

Ook aan het lustrum der meisjesstudenten hebben wij goede herinneringen en het was voor hen een bijzondere dag, toen hun nieuwe tehuis in de Marktstraat onder veel regen en veel goede wensen werd geopend. En in Mei volgde dan nog het 14e Lustrum van het Wagening Studentencorps, wat gebruikelijkerwijs met uitgebreide feestelijkheden gepaard ging, waarin ook de burgerij ruimschoots betrokken werd door winkelweek, wedstrijden en een rundveekeuring. Ook hier een opmerkelijk goede regeling en een door mooi weer verhoogde stemming. De tweemaal gegeven voorstelling van WERFEL'S „*der Spiegelmensch*” door de W.S.T.V. bracht opnieuw veel succes voor die vereniging.

Maar ook andere studentenverenigingen waren actief: Koor en orkest gaven een geslaagde uitvoering en werkten ook bij andere feestelijkheden mee. De roeivereniging Argo organiseerde Nationale roeiwedstrijden. De Wageningse Hogeschoolvereniging handhaafde haar reputatie zowel door haar voorlichtende bemoeiingen als door het arrangeren van enige kunstavonden en een Sinterklaasavond. Men krijgt de indruk, dat haar streven bij een iets hartelijker medewerking van studentenzijde gebaat zou zijn.

De sociëteit der K.S.V. onderging een uitbreiding, waaraan luister

werd bijgezet door de inzegening door Z. Em. de Kardinaal DE JONG.

Het aantal ingeschrevenen bedroeg voor het lopende jaar 1151 studenten (67 vrouwelijke), waaronder 31 (11 vrouwelijke) voor enkele lessen. Voor de eerste maal werden 169 studenten (11 vrouwelijke) ingeschreven, 88 studenten behaalden het ingenieursdiploma, waarvan 4 met lof.

Naast de reeds genoemde erepromoties vonden 5 gewone promoties plaats.

Helaas betreurde de studentenwereld ook enige verliezen en wel door het overlijden van F. PENTERS, die, korte tijd na zijn aankomst in Indië, slachtoffer werd van een ongeluk en van G. G. F. VAN EVERDINGEN. Dergelijke schaduwen op het studentenleven treffen ook ons ouderen diep, omdat wij zoveel hoop en goede verwachting in hun tegendeel zien verkeren.

Kort geleden betreurden wij het heengaan van PETER WISGERHOF, medewerker aan het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen.

Nog een andere schaduw bedreigt het studentenleven en dat is de militaire dienst. Was deze vroeger beperkt tot het 19e of 20e jaar, tegenwoordig worden ook vele onzer studenten van oudere leeftijd en voor veel langere perioden opgeroepen. Het is niet aan mij thans commentaar te leveren op de noodzakelijkheid van deze maatregel, maar er mag wel aan worden herinnerd, hoeveel meer schade deze onttrekking aan de studie meebrengt dan dit bij andere jongelui, die in maatschappelijke beroepen werkzaam zijn, het geval is. Het blijkt steeds weer bijzonder moeilijk en voor velen zelfs onmogelijk, een voor enige jaren afgebroken studie weer op bevredigende wijze op te vatten en te voleindigen. In de beste gevallen is belangrijk tijdverlies onvermijdelijk en waar wij diep doordrongen zijn van het feit, dat de toekomst van Nederland, zo blootgesteld aan verarmende invloeden, de snelle en zo degelijk mogelijke opleiding van landbouwkundigen eist, is het bedroevend te zien hoevelen na hun propaedeutische examen, dus nog zonder enige ondergrond van landbouwkundige kennis, uit hun studie worden weggehaald en deze veel later weer moeten opvatten, als de in de propaedeuse vergaarde kennis voor een groot deel is vergeten, en dat op een ogenblik waarop ze juist in de verdere studie moet worden toegepast. Hoeveel beter zou de toestand worden, indien, zo dan militaire dienst noodzakelijk is, eerst na het candidaatsexamen op de jongelui beslag werd gelegd. Ze hebben dan reeds een degelijke basis van kennis verkregen, die niet zo snel vervluchtigt en waarop later gemakkelijk kan worden voortgebouwd. En voor zover men in de dienst van hun landbouwkundige kennis partij zou kunnen trekken (bijv. in ravitailleringskwesties) lijdt het geen twijfel dat een candidaatslandbouwkundig ingenieur van meer waarde is dan iemand die slechts het propaedeutische examen heeft afgelegd. Wij willen van harte hopen, dat dit ter bevoegder plaatse zal worden ingezien en dat onze pogingen

om uitstel van militaire dienst tot na het candidaatsexamen te verkrijgen, zoals dat ook voor te Delft studerenden geldt, succes mogen hebben.

Ook in onze verhouding tot Indonesië veroorzaakt de militaire dienst voor studenten moeilijkheden. Er heerst daar een zeer ernstig personeelstekort, niet het minst op landbouwkundig gebied en onze pogingen om onze studenten van de tropische studierichtingen snel en goed onderlegd af te leveren worden door de oproep in militaire dienst doorkruist. Besprekingen met Indische autoriteiten hebben duidelijk gemaakt, dat hier inderdaad *periculum in mora* bestaat en dat, als niet over enige jaren een voldoende aantal Wageningse ingenieurs beschikbaar is, een infiltratie van deskundigen uit andere landen te verwachten zal zijn. Ik geef U allen gaarne ter overdenking, wat het voor de Nederlandse positie in Indonesië betekenen zal, wanneer een groot aantal belangrijke posten op landbouwkundig, maar ook op ander, gebied niet door Nederlanders, maar door uitgewekenen uit andere landen bezet zullen zijn, zelfs indien men aannemen mag, dat hun opleiding niet al te ver bij die onzer landgenoten achterstaat. Naast, reeds gedeeltelijk geslaagde, pogingen om voor de in tropische richtingen studerenden vrijstelling van dienst te verkrijgen zijn thans maatregelen genomen, om voor studerenden in Nederlandse richtingen na beëindiging hunner studie een tropenopleiding van enige maanden mogelijk te maken, die tot een 3-jarig dienstverband in Indonesië leidt, waarbij de betrokkenen niet alleen van militaire dienst worden vrijgesteld, maar bovendien in dienst van het Nederlandse Gouvernement blijven en dus na hun terugkomst het voordeel van ononderbroken rijksdienst genieten. Zou het teveel gevraagd zijn van de pioniersgeest van de twintigste eeuwse jongeman, indien wij erop rekenen, dat vele onzer Wageningse ingenieurs deze mooie gelegenheid zullen aangrijpen om gedurende drie jaren iets anders van de wereld te zien dan „de kroeg” en de Hoogstraat, en bovendien hun vaderland een onschatbare dienst te bewijzen? Ik waag het niet hen te beledigen door aan hun goede wil te twijfelen, hoezeer de spontane enthousiaste reactie thans nog te wensen laat.

Ik moet nog van een heugelijk feit melding maken, dat de studentenwereld, maar ook de Hogeschool raakt en dat is de onderscheiding door de Directie van de Bataafse Petroleum Maatschappij verleend aan twee Wageningse studenten, de heren J. L. UNGER en TH. M. WORMER. Het bijzondere van deze toekenning van een zo nodig 4-jarige studiebeurs is hierin gelegen, dat men er de betekenis van een ereprijs aan heeft willen verbinden, bedoeld voor studenten van bijzondere ijver en begaafdheid, die iets beloven als toekomstige leiders van grote bedrijven. Men wil nu de benoemden in de gelegenheid stellen om gedurende enige jaren op onbekrompen wijze hun opleiding in de breedst mogelijke zin te ontwikkelen, niet zozeer in wetenschap-

pelijk opzicht (waartoe immers wel andere wegen openstaan) als wel in die richting die wijst naar de *Captains of Industry*, die men als leiders der wereldbedrijven zo nodig heeft. Het is dus de uitdrukkelijke wens geweest, dat wij in deze richting naar kandidaten gezocht hebben voor deze persoonlijke onderscheiding. Geen wonder dat wij, zowel als de arbiters der maatschappij, zeer strenge eisen hebben aangelegd en het doet mij bijzonder genoeg ook bij deze gelegenheid aan de beide bekroonden een bijzonder woord van gelukwens te wijden. Zij hebben deze onderscheiding aan eigen ijver en verdiensten te danken, maar iets van de geur dezer lauweren dringt toch ook tot de Landbouwhogeschool door en sterkt ons in onze voornemens om onze beste krachten bij voortdoring aan de ontwikkeling daarvan te blijven wijden. En dat is wel nodig ook: het aantal studenten blijft groot en zolang niet gebouwen en personeelsvoorziening zijn gebracht op een peil, dat daarmee en met de standing van de Hogeschool als onderwijs- en onderzoeksinstituut in overeenstemming is, blijven sommige hoogleraren overbelast en blijft het onmogelijk de wetenschappelijke achterstand in te halen, die in de oorlog ontstaan is. Het is een dierbare, tot nu toe vrome wens, dat op groter schaal dan thans door het Rijk studiebeurzen worden verstrekt voor hen, die na beëindiging van hun studie nog enige tijd de wetenschap willen dienen. Daarmede zouden twee belangen gebaat zijn: verhoging van het peil der wetenschapsbeoefening aan onze Hogeschool, maar ook vermeerdering van het aantal jeugdige geleerden met wetenschappelijke zin en scholing, waaruit straks nieuw docerend personeel zal moeten worden gekozen. Het komt bij benoemingen te vaak voor, dat de Senaat er niet of met de grootste moeite in slaagt om voor het aanstellen van een nieuwe leerkracht een voordracht van meer dan één kandidaat aan het College van Curatoren te zenden, omdat het aantal professorabelen daartoe te klein is, of omdat omstandigheden en salariëring het aanvaarden van zo'n benoeming voor de betrokkene niet aantrekkelijk maken. En ik vertel U en ook de Regering niets nieuws als ik eraan herinner, dat de bedragen, die aan wetenschappelijk onderzoek aan Universiteiten en Hogescholen van Rijkswegen worden besteed nog belangrijk zouden moeten worden verhoogd vóór hetzelfde percentage van de Rijksbegroting zou zijn bereikt, dat in vele andere landen aan het wetenschappelijke onderzoek wordt besteed. Gelukkig is de Stichting voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, hoewel formeel nog slechts „in oprichting”, haar werkzaamheden ter stimulering van en steunverlening aan dit onderzoek reeds begonnen. Bij sommigen bestaat echter de vrees, dat de neiging zal ontstaan om wetenschappelijk onderzoek aan Universiteiten en Hogescholen minder dan tot nu als een normaal en integrerend deel van hun programma te blijven beschouwen, doch gegadigden naar Z.W.O. te verwijzen of dat in de hand te werken door onvoldoende outillage en karige toebedeling van fondsen in de normale begroting. Wij hopen hartelijk dat deze vrees

ongegrond zal blijken. Ook indien onze wensen in dat opzicht bevredigd worden blijft er voor een Stichting als Z.W.O. nog zoveel incidenteel onderzoek te steunen, en wij zullen voor steun aan niet uit de begroting te financieren onderzoek zeer dankbaar zijn.

Er is nog een kwestie die het wetenschappelijke onderzoek aan de Landbouwhogeschool raakt, en dat is de verhouding tot de verschillende instituten, die naast de hogeschool ontstaan zijn, met het doel om vragen van de practijk aan van de hogeschool onafhankelijk onderzoek te kunnen onderwerpen. Deze instituten hebben in de laatste jaren een brede vlucht genomen en daarbij heeft men het nodig gevonden ook zuiver wetenschappelijk onderzoek in het programma op te nemen. Door het grote aantal medewerkers en de grote budgetten, waarover zij beschikken kunnen, en waarvan sommige die van de gehele Landbouwhogeschool benaderen, bestaat het gevaar van degradatie der Landbouwhogeschool tot enkel onderwijs instituut, indien wij er niet in zouden slagen een beiderzijds bevredigende samenwerking tot stand te brengen. Deze zal de hoogleraren gelegenheid moeten geven, hun kennis aan de werkers van het betreffende instituut ten goede te doen komen en tevens de studenten de gelegenheid bieden met het werk van het instituut bekend te worden. Anderzijds zou veel gewonnen zijn, indien sommige werkers der instituten als onderwijskrachten aan de Landbouwhogeschool konden worden verbonden, als buitengewoon hoogleraar of lector, en aldus een beiderzijds nuttige band kon worden gelegd tussen wetenschap en practijk.

Wij weten, dat deze mening door de bevoegde instanties van het Ministerie van Landbouw wordt gedeeld en wij zien met hoge verwachting naar deze samenwerking uit.

De lezingenreeksen als onderdeel van een Studium Generale werden ook in deze cursus gegeven. Die door Prof. Dr OLDEWELT over „Bergson's visie op het leven en de evolutie" en over „Psychologische beschouwingen over de mens in zijn omgeving" trokken veel bezoek, maar men moet erkennen dat de belangstellenden uit andere dan studentenkringen, door wie deze lezingen toch in de eerste plaats gewenst werden en voor wie ze bedoeld waren, de overgrote meerderheid vormden. In dit verband moet ons nog de klacht van het hart, dat de resultaten der examens bij voortduring reden tot teleurstelling geven. Niet alleen moet het slagen van slechts 10 % van de candidaten, die voor het eerst het propaedeutische examen aflegden, kortweg schandelijk genoemd worden, maar mij bereikten telkens klachten, dat kwalitatief de resultaten van vele examens slechter waren dan men wensen en verwachten kon. In een tijd als deze, waarin wij ons minder dan ooit half werk kunnen permitteren en het vaderlandse belang eist, dat ieder zich extra inspant tot ijver en efficiency, kan ik deze resultaten niet anders dan bedroevend noemen. De vergoelijking, dat hierin de oorlog nog na zou werken, aanvaard ik drie jaar na het beëindigen daarvan niet

meer: Nederland is te arm dan dat de hogere kosten voor de gemeenschap, die een lange en ten slotte toch nog onbevredigende studie meebrengt, nog langer kunnen worden aanvaard. Ik hoop dat deze ernstige woorden in de wereld der studenten zullen worden verstaan.

Na deze toon van ernstig vermaan moge dan een van dankbaarheid klinken. De Hogeschool werd verblijd met de schenking van een gebrandschilderd raam door de Ned. Herv. Kerk, die in de oorlog en daarna zo lang van de Aula gebruik gemaakt heeft voor haar kerkdiensten. Dit raam met symbolische voorstelling siert thans de kleine gehoorzaal in het Aulagebouw en geeft er een warmte van kleur aan, die veel van de kilheid wegneemt. Namens de Hogeschool heeft de President-Curator dit fraaie geschenk in dank aanvaard. Het Arboretum, dat in de oorlog nogal gehavend werd, ontving een nieuw borstbeeld van LINNAEUS ten geschenke ter vervanging van het vorige, dat aan Teutoonse geestdrift ten offer viel.

Aan de Rector viel de eer te beurt, enige malen de Hogeschool bij officiële plechtigheden te vertegenwoordigen. Zo kreeg ik, behalve bij de recente Inhuldigungsfeesten, de gelegenheid onze gelukwensen aan te bieden aan H. M. Koningin Wilhelmina op een receptie, die gehouden werd na Haar installatie tot doctor honoris causa in de rechtsgeleerdheid aan de Universiteit te Leuven.

Ook bij de ere-promotie van Generaal SMUTS aan de Leidse Universiteit mocht ik onze gelukwensen overbrengen. Hetzelfde deed Prof. DORST bij het 75-jarig bestaan van de Hochschule für Bodenkultur te Weenen.

Een geregelde vertegenwoordiging van de Senaat is verkregen in wat vroeger het College van Rectoren der Universiteiten heette, maar waarin geen Rector der Hogescholen zitting had. Men heeft deze fout ingezien en zo is de naam van het college vervangen door College van Rectoren van Universiteiten en Hogescholen en hebben behalve Wageningen ook Delft, Rotterdam en Tilburg thans zitting, wat een periodieke samenkomst en bespreking waarborgt, die zeker nut zal afwerpen.

Van de „distinguished visitors” aan onze Hogeschool noemde ik Prins BERNHARD reeds. Ook de gezant van het Australische Gemeenebest, Mr KEITH OFFICER en zijn landbouwkundige attaché mochten wij ontvangen en rondleiden, evenals de Amerikaanse landbouwattaché, Dr RIDDELL. Zulke bezoeken combineren het nut van een betere bekendheid met de Landbouwhogeschool met het genoegen van het incasseren van veel welgemeende lof voor wat hier gepresteerd wordt.

Omgekeerd gingen velen van ons op informatie- en studiereizen in het buitenland. Verscheidene van hen kregen daarbij gelegenheid tot het houden van voordrachten. Het waren de collega's BECKING, BRUIN, BIJHOUWER, EDELMAN, HOFSTEE, HONING, HOUTZAGERS, ROEPKE, TENDELOO en WELLENSIEK. De heer en mevrouw REINDERS en

collega BROWER zagen wij van hun reizen naar resp. Suriname en N.-Amerika behouden terugkeren.

Bovendien ging Prof. EYSVOOGEL met een Regeringsopdracht voor enige weken naar Suriname, terwijl Prof. DE VRIES ons vele malen verliet voor besprekingen in het buitenland ten behoeve van het Departement van Overzeese Gebiedsdelen. Hij hield bovendien te Washington een voordracht voor de American University of Social Science.

Ik moge nog vermelden, dat Dr OORT vanwege de Rockefeller Foundation gedurende zes maanden zich te Parijs kon bekwamen in de techniek der weefselcultures.

Indien tenslotte nog herinnerd wordt aan de zeer geslaagde Indische Landbouwweek op 16, 17 en 18 December 1947 en de Nederlandse Landbouwweek van 12-16 Juli 1948, beide zozeer op prijs gesteld door vele van heinde en ver komende bezoekers, dan heb ik daarmee wel de voornaamste gebeurtenissen in het afgelopen academische jaar genoemd.

Maar ik zou mijn taak onvolledig volbrengen als ik niet met een enkel dankbaar woord hen gedacht, die mij mijn taak in het afgelopen jaar hebben verlicht. Dat waren in de eerste plaats de overige leden van het College van Rector en Assessoren, collega's BROWER en DEWEZ en de Secretaris van de Senaat DORST. Ik geef hun graag de verzekering, dat de in nooit gestoorde harmonie gevoerde besprekingen mij voortdurend tot steun zijn geweest en niet anders dan prettige herinnering achterlaten. Hetzelfde geldt voor de onvermoeide medewerking aan alle zaken des Rectors door de Hoofdamtenaar van Administratie de heer BOSMAN, die zoveel schermutselingen met een eigenwijze Rector glansrijk won, maar enkele nederlagen sportief wist te incasseren. Ook het Bureau van de Pedel met zijn trouwe medewerkers en de Administratie der Hogeschool mogen delen in mijn oprechte lof voor zoveel krachtdadige medewerking.

Waarde collega BROWER, als ik dan thans de waardige maar zwaarwegende ambtsketen aan U mag overdragen dan besef ik, dat ik niet de eerste Rector ben en niet de laatste zal zijn, wien deze handeling als een bevrijding van een zware druk voorkomt, en ook dat gij niet de eerste noch de laatste Rector zijn zult, die zijn taak na veel tegenstribbelen en met een zucht aanvaardt. Maar ik geef U als troost de verzekering, dat ook gij zonder twijfel in die taak de voldoening vinden zult, die eerlijke plichtsbetrachting aan oprechte naturen als de Uwe geeft. Ik ben er zeker van, dat gij langs rechte wegen streven zult naar het doel, dat U en ons voor ogen staat: het welzijn van de Landbouwhogeschool, zodat ik met de beste verwachting de leiding daarvan aan Uw handen mag toevertrouwen.

Lang leve de Landbouwhogeschool en haar nieuwe Rector!